

جلسه دهم *

ادامه قاعده الیقین لا یزول بالشک

استاد: دکتر مصطفی ذوالفقارطلب
دستیار: روناک خالدیان

تعارض بین دو اصل یا دو ظاهر یا اصل با ظاهر، با ترجیح یکی از طرفین دفع می‌گردد.

اولاً: تعارض بین دو اصل

مراد از تعارض دو اصل، تقابل آن دو در یک سطح و اندازه نیست، بلکه مراد آن است که در مرحله اول بررسی بین دو اصل، تساوی همسان به نظر رسد و سپس با ترجیح یکی از طرفین، این نوع تساوی رفع گردد. اسباب ترجیح مختلف است :

(الف) یکی از اصلها با ظاهر ترجیح داده شود.

(ب) دو اصل در مقابل یک اصل قرار گرفته و ترجیح داده شود.

(ج) ترجیح با تیقن به یکی از اصلین صورت پذیرد.

مثال: تعارض بین دو اصل و ترجیح با تیقن به یکی از اصلها

اگر شخص نیت روزه بکند و شک نماید که آیا نیت قبل از فجر بود یا پس از آن دو اصل در این باره وجود دارد:

اصل اول: عدم نیت قبل از فجر (تیقن)

اصل دوم: بقای لیل

مثال تعارض اصلین و ترجیح با ظاهر:

شخص متهم به (ضعف جنسی) که دارای آلت به ظاهر سالمی باشد، به حکم قاضی در مدت خاصی فرصت جماع با همسرش داده می شود در صورت انکار از طرف زوجه، سخن زوج پذیرفته می شود.

اصل اول: بقای نکاح

ظاهر: سلامت آلت جنسی

ثانیاً: تعارض دو ظاهر

اگر زنی اقرار به نکاح با شخصی نمود و آن شخص نیز اقرار او را تأیید کرد، پذیرفته می شود. چه آن که با ظاهر تأیید شوهر اقرار زن تأیید می گردد. (قول جدید شافعی). ولی در قول قدیم امام شافعی اگر زوجین روستایی برای اثبات نکاح، وجود شهود مطالبه می گردد (وجود شهود است) که در این ظاهر با ظاهری دیگر در تعارض است. و آن اینکه روستائیان به سبب محدود بودن آنان، قابل شناسای هستند و آوردن شهود آسانتر است.

ثالثاً: تعارض اصل با ظاهر

حالت اول: اصل به طور متیقن راجح است
مثال: شک در تعداد رکعات نماز، سه یا چهار؟
اصل: عدم زیاده

ظاهر: کثرت رکوع و سجود و طول مکث به طوری که با رعایت اصل عدم زیاده، شخص نمازگزار خلاف ظاهر و عادت را انجام داده است.

حالت دوم: ظاهر به طور متیقن راجح است: و آن به شرطی که ظاهر با دلیل دیگری مثل شرع تقویت گردد.
مثال: ۱. ترجیح ادعای کسی بر چیزی با (بینه) شهادت که این ظاهر با اصل دیگر (اصل برائت ذمه) در تعارض است.
۲. دخول وقت نماز با خبر ثقه (ظاهر) که با اصل بقاء کان علی ما کان در تعارض است.

دارای چهار
حالت است

حالت سوم: اصل بنا بر قول اصح، راجح است. و آن به شرطی است که ظاهر، ضعیف باشد.

مثال: ۱. مواردی که ظاهراً حکم به نجاست آن، از روی شک و عدم تیقن است که اصل در آن، طهارت است (ظروف و لباس شراب خواران و گورستان نبش گشته ظاهر آنها به دلیل احتمال آغشته شدن شراب با ظروف و لباس شراب خواری و نجاست را قبرستان به دلیل احتمال سرایت اجساد به هنگام نبش قبر) که در این مثالها اصل بر پاکی گذاشته می شود (استصحاب).

حالت چهارم: ظاهر بنا بر قول اصح، راجح است به شرط برخورداری ظاهر از قوت بیشتر.

پس از عقد معامله، اختلاف در صحت و فساد عقد ایجاد گردد، ادعای صحت عقد، تأیید می شود، چون ظاهر امر بیانگر انجام عقود بر اساس شریعت است. که با اصل استصحاب در تعارض است، زیرا اصل در عقود، عدم اجرای آن است.

